

POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maria Szczepaniec

SSN Krzysztof Wiak

w sprawie ze skargi A. S

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie sygn. III AUa 661/22,

z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 12 grudnia 2023 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie toczącym się pod sygnaturą akt I AUa 661/22 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej w terminie 2 miesięcy od dnia zwrotu akt;**
- 3. przyznaje skarżącej A. S od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie kwotę 2 000 (dwa tysiące) zł tytułem sumy pieniężnej za okres od 8 kwietnia 2022 r. do 12 grudnia 2023 r.;**
- 4. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł na rzecz skarżącej A.S., wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym;**
- 5. oddala skargę w pozostałym zakresie.**

[JW]

UZASADNIENIE

A. S. (dalej: „skarżąca”) reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika, w skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki z 22 września 2023 r. wniosła o:

1. stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie, III AUa 661/22;
2. przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz strony skarżącej kwoty 5 000 zł;
3. zobowiązanie Sądu Apelacyjnego w Krakowie do podjęcia w wyznaczonym terminie odpowiednich czynności;
4. zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz skarżącej zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wedle norm prawem przepisanych.

Pełnomocnik skarżącej wskazał, że sprawa toczy się na skutek apelacji skarżącej od wyroku Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z 21 lutego 2022 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych działając przez swojego pełnomocnika pismem z 28 kwietnia 2022 r. złożył odpowiedź na apelację, której odpis doręczono skarżącej w dniu 9 maja 2022 r. Od tego czasu Sąd Apelacyjny w Krakowie nie podjął żadnych czynności w celu rozpoznania złożonej apelacji w sprawie oznaczonej sygnaturą III AUa 661/22, mimo że od momentu wpływu odpowiedzi na apelację do chwili złożenia skargi na przewlekłość upłynęło łącznie 16 miesięcy.

W odpowiedzi na skargę Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie wniósł o jej oddalenie, a w przypadku jej uznania o przyjęcie niskiej kwoty odszkodowania. W uzasadnieniu wskazał na konieczność rozpoznawania spraw w kolejności ich wpływu, bardzo duży wpływ spraw, w tym zwłaszcza należących do kategorii AUa, oraz znaczne braki w obsadzie kadrowej. Brak rozpoznania sprawy ma w konsekwencji wynikać nie z opieszałości w rozpoznawaniu spraw wskutek zaniedbań Prezesa Sądu Apelacyjnego, Przewodniczącego Wydziału czy sędziów, lecz jest rezultatem braku takich warunków kadrowych, biurowych

i proceduralnych, które umożliwiałyby szybkie i rzetelne rozpoznanie takiej liczby spraw, jakie wpływają do Sądu Apelacyjnego w Krakowie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t. j. Dz.U. 2023, poz. 1725; dalej – ustawa lub ustawa o skardze na przewlekłość), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Artykuł 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania doprecyzowuje, że przy badaniu tego, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Judykatura Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 19 października 2017 r., III SPP 42/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18, z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18, z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Ten utrwalony standard orzeczniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

W orzecnictwie Sądu Najwyższego wskazuje się przy tym, że sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych o świadczenia służące zaspokojeniu bieżących kosztów utrzymania powinny być rozpoznawane w sposób szczególnie sprawny (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05). Także Europejski Trybunał Praw Człowieka wskazał, że sprawy pracownicze oraz dotyczące ubezpieczeń społecznych powinny być rozpatrywane szybciej (wyrok ETPCz z 30 października 1999 r. w sprawie Styranowski przeciwko Polsce, Reports 1998-VIII, s. 3376).

Przyjmując powyższy pogląd za własny, Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie stwierdza, że całościowa ocena analizowanego postępowania prowadzi do wniosku, że jest ono prowadzone przewlekłe. Apelacja skarżącej od wyroku Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z 21 lutego 2021 r. wpłynęła do Sądu I-ej instancji 30 marca 2022 r., a następnie – 8 kwietnia 2022 r. – została przekazana do Sądu Apelacyjnego w Krakowie. Od tej daty do chwili wpłynięcia skargi na przewlekłość postępowania

w sprawie (przez prawie 17 miesięcy) w sprawie nie podjęto żadnych czynności zmierzających do merytorycznego rozpoznania sprawy, co – mając na uwadze przedmiot postępowania – nakazuje przyjąć, że postępowanie to jest prowadzone przewlekłe.

Podkreślenia wymaga w tym miejscu – odnosząc się do argumentów zawartych w uzasadnieniu odpowiedzi na skargę – że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, zgodnie z którym znaczny wpływ spraw, problemy kadrowe i obciążenie sędziów pracą pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06). Obciążenie pracą, liczba spraw oraz stan kadry orzeczniczej, co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony sądu. Jednak to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10). Ostatecznie Sąd Apelacyjny jako jednostka reprezentująca Skarb Państwa ponosi zatem formalną odpowiedzialność za niewłaściwe wywiązywanie się przez Państwo z powyższego obowiązku (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 sierpnia 2023 r., I NSP 60/23).

Konsekwencją stwierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie III AUa 661/22 nastąpiła przewlekłość postępowania, jest zlecenie temu Sądowi wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej w terminie 2 miesięcy od dnia zwrotu akt w sprawie III AUa 661/22 do Sądu Apelacyjnego w Krakowie. Zalecenie takie jest niezbędne dla osiągnięcia celu postępowania zainicjowanego skargą, tak aby przeciwdziałać dalszemu przewlekaniu postępowania.

Dalszą konsekwencją stwierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie III AUa 661/22 nastąpiła przewlekłość postępowania, jest obowiązek Sądu Najwyższego rozstrzygnięcia w przedmiocie żądania skarżącej zasądzenia na jej rzecz kwoty 5 000 zł tytułem odpowiedniej sumy pieniężnej.

Orzekając o przyznaniu skarżącej od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Krakowie sumy pieniężnej w wysokości 2 000 zł, Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, minimalna wysokość sumy pieniężnej, jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz skarżącej wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość, przy czym suma pieniężna nie może być niższa niż 2 000 zł. Pod pojęciem „każdy rok dotychczasowego trwania postępowania”, należy rozumieć przy tym każdy zakończony (a nie rozpoczęty) rok trwania postępowania w sprawie (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 31 maja 2017 r., III SPP 21/17). Ponieważ postępowanie w niniejszej sprawie rozpoczęło się w lipcu 2021 r., a zatem trwa 2 pełne lata, należało zasądzić kwotę minimalną 2 000 zł. Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do zasądzenia wyżej kwoty, bowiem skarżąca nie przedstawiła żadnych argumentów wskazujących na szczególny charakter sprawy.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust.1-4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, orzekł jak w pkt 1-4 sentencji postanowienia.

O kosztach postępowania skargowego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 k.p.c., art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość. Zasądzona od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz skarżącej kwotę 240 zł stanowi wynagrodzenie pełnomocnika skarżącej będącego adwokatem, której wysokość ustalono na podstawie § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1964).

Zwrot opłaty zarządzono na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze.

[SOP]

[a!]

